

кінця не з'ясовані. Можливо, птахи залишають своє токовище і перелітають на сусіднє. Проте без відлову і мічення цей факт стверджувати неможливо.

Переважає більшість глухариних токовищ (93 %) знаходиться біля кварталних просік, мінералізованих смуг, на піщаних дюнах. Над просіками чи смугами глухарі часто сідають на зручних розлогих гілках, до яких є добрий підліт, інколи тут же зустрічаються їхні пурхалища.

Майже всі токовища розміщені в старих середньовікових соснових лісах природного походження. Тільки в двох випадках (кв. 62 і охоронна зона кв. 7 Селезівського лісництва) відмічене токування в культурах сосни. Повнота насаджень тут, як правило, невисока — 0,5–0,6 (83 %), рідше — 0,7–0,8. Часто глухарі токують на межі старого природного лісу і культур, або лісу і болота, іноді на краю лісових галявин. У Поліському заповіднику, де 30 % території займають болота, майже всі токовища розміщені поблизу від них на сухих піщаних горбах. Відстань між токовищами різна, в середньому 3–4 км, але трапляються й випадки, коли вона менша 1 км. На токовищі, яке знаходиться недалеко від основного, як правило, токує один глухар.

Територіальна поведінка

На досліджуваному токовищі з 5 токуючих глухарів вдалось упізнавати тільки одного з роздвоєним хвостом (у хвості відсутня одна пір'їна). В темноті білі пір'їни погано видно, до того ж глухар іноді не розкриває повністю хвоста, тому ще звечора запам'ятовували місце, де глухарі сідали на ніч і зранку стежили за їхнім переміщенням. Старого глухаря від молодого відрізняли за зовнішніми ознаками: по розмірах і формі розкриття хвоста. Молоді глухарі розкривають хвоста не повністю і токують з краю токовища. Вони не дуже притримуються свого місця, часто токують з різних сторін індивідуальної ділянки. Одного з глухарів упізнавали по поведінці. Він постійно звечора перед тим, як сісти на своє місце, спочатку сідав у соснових культурах, а вже потім у декілька перельотів займав його.

У першій половині токування на токовища прилітає тільки частина глухарів. При обстеженні

території навколо токовища доводилося піднімати глухарів після закінчення прильоту вже при суцільній темноті на відстані 300–700 м за межами токовища. Як уже відмічалось раніше, з появою самиць глухарі зранку не притримуються своїх індивідуальних ділянок. Звечора кожен об'язково сідає у своїй ділянці. З появою самиць на токовище можуть прилітати глухарі із сусідніх місць токування. Так, 8.04 на токовище, де проводилися спостереження, прилітав "лишний" шостий глухар. Інколи під час спостережень доводилося спостерігати бійки глухарів, які тривали від 8 до 19 хвилин.

Реакція на людину, транспорт, хижих птахів та ін.

Глухарі досить спокійно відносяться до транспорту — автомобіля і мотоцикла, які проїжджають на відстані більше 60 м, тоді як до людини-пішохода ставляться насторожено, знімаються за 80–120 м. В сутінках можна підійти до глухаря на 20–30 м. При появі собаки і лисиці здійснюються із землі і сідають на гілки дерева, потріскуючи дзьобом. Глухарі панічно бояться великого яструба (*Accipiter gentilis*). У 2000 р. відомі випадки загибелі від цього хижака двох самців і однієї самиці на токовищах у Селезівському лісництві. Під час проведення спостережень за глухарями двічі зафіксований приліт сови бородатой (*Strix nebulosa*) на токовище, яка в деякій мірі порушувала глухариний спокій.

Література

- Башкереєв А.Б. (1986): К методике позднезимнего учета глухарей. - Вопросы учета охотничьих животных. М.: ЦНИЛ Главохоты РСФСР.
- Белко Н.Г. (1989): Тетеревиные птицы в заповедниках РСФСР. М. 1-103.
- Жила С.М. (1992): Результаты анкетного опитування лісової охорони щодо популяцій глухаря в Україні. - Лісове господарство, лісова паперова і деревообробна промисловість. 3.
- Романов А.И. (1979): Обыкновенный глухарь. Л. 1-142.
- Семенов-Тянь-Шанский О.И. (1959): Экология тетеревиных птиц. - Труды Лапландского гос. заповедника. М. 5: 1-319.
- Щербина М.Л. (1915): Заметки о глухарях. - Птицеведение и птицеводство. 5 (3-4): 185-195.

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ФАУНИ БУЛАВОВУСИХ ЛУСКОКРИЛИХ ДНІПРОВСЬКО-ОРІЛЬСЬКОГО ЗАПОВІДНИКА

В.О. Барсов

Дніпропетровський державний університет

Булавовусі лускокрилі, або денні метелики — порівняно невелика по кількості група, яка вклю-

чає шість родин. Оскільки до них належать досить великі і помітні види, ця група добре вивче-

на і може мати велике значення для фауністики, екології та біоіндикації. Автором використані збори з території заповідника, зроблені Н.В. Антоненць, а також власні багаторічні матеріали з різних місцевостей Дніпропетровської області та прилеглих районів Запорізької і Полтавської областей.

Оцінку "якості" і стану фауни, її своєрідності та можливих змін складу належить розглядати у загально-регіональному контексті. На сьогодні у заповіднику виявлено 47 із 112 видів регіону (42,0 % від фауни). З урахуванням можливих доповнень списку видами із околиць заповіднику широко розповсюдженими, але не знайденими у заповідника і його околицях, а також локальними у регіоні та відомих тільки з віддалених місць видами, фауна денних метеликів заповідника може скласти відповідно 80 (71,4 %), 89 (79, 5%) і 103 види (92,0 % від фауни регіону).

У списку приводяться такі кодовані відомості.

1. Розповсюдження у регіоні: ШИР – широко, ПВН – північ регіону, ПВД – південь регіону, ПРБ – Правобережжя Дніпра (захід), ЛВБ – Лівобережжя Дніпра (схід), ПСМ – Присамар'я, ДЛС – по долинним лісам малих річок, ДНП – по узбережжю Дніпра (пр. – право, лв. – ліво), ЗПР – у Запорізькій області біля кордону Дніпропетровської області.

2. Розміщення на зайнятій території: СУЦ – суцільне, МОЗ – мозаїчне, ЛОК – локальне.

3. Чисельність (кількість): ОДН – одинично, РІД – рідко (до 1 екз./га), ЗВЧ – звичайно (до 10 екз./га), ФОН – фоновий вид (до 100 екз./га), МАС – масовий вид (до 1000 і більше екз./га).

4. Ценоморфа: СТП – степовий, ЛІС – лісовий, ЛУК – лучний, БОЛ – болотяний, УЗБ – узбережний, ЕВР – еврибіонтний вид.

5. Живлення гусениць: МОН – монофаг, ОЛГ – олігофаг, ПОЛ – поліфаг; ТРА – на травах, КУЩ – на кущах, ДЕР – на деревах.

6. Значення для людини: ШПК – шкідник польових культур, ШСЛ – шкідник саду та лісу, ШЛК – шкідник лісових культур; РІД – рідкий або зникаючий вид (ЧКУ – занесений до списку 2-го видання Червоної книги України, ЧСР – занесений до Червоного списку регіону), ДЕК – декоративний, вид, що прикрашає природу, ІНД – індиферентний для людини вид.

** – вид, знайдений на території заповідника, * – вид, який зустрічається у місцевості заповідника. Недостатньо точно визначені (сумнівні) види подані у дужках.

**Список булавовусих лускокрилих
(Lepidoptera, Rhopalocera)
Дніпропетровської області і, частини,
суміжних територій**

Родина Товстоголовки — Hesperidae

** 1. Ліснячок — *Ochlodes venatus* Br. et Gr. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ІНД.

*2. Товстоголовка-тире — *Thymelicus lineola* Ochs. ДЛС, МОЗ, ФОН, ЛІС-ЛУК, ОЛГ (ТРА), ІНД.

** 3. *Thymelicus sylvestris* Poda. ШИР, СУЦ, ФОН, ЛІС-ЛУК, ОЛГ (ТРА), ІНД.

4. Морфей — *Heteropterus morpheus* Pall. ПСМ, МОЗ, ФОН, ЛУК-ЛІС, ОЛГ (ТРА), ДЕК.

5. Палемон — *Carterocephalus palaemon* Pall. ПСМ, МОЗ, РІД, ЛІС, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).

** 6. *Erinnius tages* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ІНД.

* 7. Велика калачикова товстоголовка — *Charaxodes alceae* Esp. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ІНД.

** 8. Мала калачикова товстоголовка — *Pyrgus malvae* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЛІС-ЛУК, ПОЛ (ТРА, КУЩ), ІНД.

** 9. Мальвова товстоголовка — *Pyrgus alveus* Hb. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ІНД.

* 10. *Pyrgus serratulae* Remb. ШИР, МОЗ, ЗВЧ, СТП – ЛІС, ОЛГ (ТРА), ІНД

** 11. *Pyrgus carthami* Hb. ШИР, СУЦ, ФОН, СТП-ЛУК, ОЛГ (ТРА), ІНД.

Родина Парусники — Papilionidae

12. Мнемозина — *Parnassius mnemosyne* L. ШИР, МОЗ-ЛОК, ЗВЧ-РІД, ЛІС, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧКУ).

*13. Поліксена — *Zerynthia polyxena* Den. et Schiff. ШИР, МОЗ, ЗВЧ, ЛІС-ЕВР, МОН (ТРА), РІД+ДЕК (ЧКУ).

**14. Махаон — *Papilio machaon* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-РІД, ЕВР, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧКУ).

**15. Подалірій — *Iphiclidus podalirius* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-РІД, ЛІС, ОЛГ (КУЩ, ДЕР), РІД+ДЕК (ЧКУ).

Родина Білани — Pieridae

**16. Горошковий білюшок — *Leptidea sinapis* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ІНД.

*17. Аврора — *Anthocharis cardamines* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЛІС, ОЛГ (ТРА), ДЕК.

*18. Білан жилкуватий — *Aporia crataegi* L. ШИР, СУЦ, ФОН-МАС, ЕВР-ЛІС, ПОЛ (КУЩ, ДЕР), ШСЛ.

*19. Польовий білан — *Pontia daplidice* L. ШИР, СУЦ, ФОН, СТП-ЕВР, ПОЛ (ТРА), ШПК.

**20. Білан капустяний — *Pieris brassicae* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ШПК.

**21. Білан бруквяний — *Artogeia napi* L. ШИР, СУЦ, ФОН-МАС, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ШПК.

**22. Білан ріп'яний — *Artogeia rapae* L. ШИР, СУЦ, МАС-ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ШПК.

**23. Лугова жовтянка — *Colias hyale* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ІНД-ШПК.

**24. Шафранова жовтянка — *Colias crocea* Fourcr. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ДЕК.

- *25. Степова жовтянка — *Colias erate* Esp. ШИР, СУЦ, ФОН, СТП, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- *26. Золотиста жовтянка — *Colias chrysotheme* Esp. ЛВБ, ЛОК, ОДН-РІД, СТП, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК(ЧСР).
27. Рокитникова жовтянка — *Colias myrmidone* Esp. ЛВБ, ЛОК, ОДН, СТП-ЛУК, МОН (КУЩ), РІД+ДУК(ЧСР).
- **28. Лимонниця або крушинниця — *Gonepteryx rhamni* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЕВР-ЛІС, ОДГ (КУЩ), ДЕК.
- Родина Бархатниці — Satyridae**
29. Клімена — *Espeperge climene* Esp. ПВД (ТРН?), ЛОК, ОДН. СТП, ОЛГ (ТРА), РІД(ЧКУ).
- *30. Егерія — *Pararge aegeria* L. ШИР, МОЗ, ЗВЧ, ЛІС, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
31. Білозор — *Lopriaga achine* Scop. ПВН, ЛОК, ОДН, ЛУК, ПОЛ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).
- **32. Бархатка, буроочка велика — *Lasiommata maera* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ІНД (ДЕК).
- *33. Галатея — *Melanargia galathea* L. ШИР, МОЗ, ФОН, ЛІС, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- *34. Арканія — *Coenonympha agcania* L. ШИР, МОЗ, ФОН, ЛІС, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- **35. Звичайна сінниця — *Coenonympha pamphilus* L. ШИР, СУЦ, МАС-ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ІНД.
- *36. Очняк квітковий — *Aphantopus hyperantus* L. ДЛС, ЛОК-МОЗ, РІД-ЗВЧ, ЛУК-ЛІС, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).
- **37. Лікаон — *Hyponephele lycan* Rott. ШИР, МОЗ, ФОН, ЛІС-ЛУК, ОЛГ (ТРА), ІНД.
- *38. *Hyponephele lupina* Costa. ПВД-ПСМ, ЛОК, РІД-ЗВЧ, СТП, ОЛГ (ТРА), РІД (ЧСР).
39. Очняк трав'язний — *Maniola jurtina* L. ПСМ (ТРН?), ЛОК, ОДН, ОЛГ (ТРА), РІД (ЧСР).
40. Дріада — *Minois dryas* Scop. ПСМ-ЛВБ, МОЗ-ЛОК, ЗВЧ, ЛІС-ЛУК, ПОЛ (ТРА), ДЕК+РІД (ЧСР).
41. Сатир буковий, Герміона — *Hipparchia fagi* Scop. ДНП (ЛВ), ЛОК, ОДН, ЛІС, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).
- *42. Сатир залізний — *Neohipparchia statilinus* Hufn. ПСМ, ЛОК, ОДН, ЛІС-СТП, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧКУ).
43. Аретуза — *Arethusana arethusana* Den. et Schiff. ЗПР, ЛОК МОЗ, ФОН, СТП, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).
- *44. Бризеїда — *Chasara briseis* L. ШИР, МОЗ, ЗВЧ-РІД, СТП, ОЛГ (ТРА), ДЕК+РІД (ЧСР).
- Родина Німфаліди — Nymphalidae.**
- **45. Мінливець малий — *Apatura ilia* Den. et Schiff. ДЛС, МОЗ, ОДН-ЗВЧ, УЗБ-ЛІС, ОЛГ (ДЕР), ДЕК.
- *46. (Мінливець метис — *Apatura metis* Frr.) ДНП(ЛВ)-ПСМ+ЗПР, ЛОК, ОДН, УЗБ, ОЛГ (ДЕР), РІД (ЧСР)+ДЕК.
47. Каміла — *Limenitis camilla* L. ПСМ, ЛОК-МОЗ, ОДН-ЗВЧ, ЛІС, МОН (КУЩ), РІД+ДЕК (ЧСР).
48. *Neptis sappho* Pall. ЛВБ (ТРН?), ЛОК, ОДН, ЛІС, МОН (ТРА). РІД+ДЕК (ЧСР).
- *49. *Neptis rivularis* Scop. ШИР, МОЗ, ЗВЧ, ЕВР-ЛІС, МОН (КУЩ), ДЕК.
- *50. Щербатка с-біле — *Polygonia c-album* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-ФОН, ЕВР-ЛІС, ПОЛ (КУЩ, ДЕР), ДЕК.
51. Ванеса ель-біле — *Polygonia l-album* Den. et Schiff. ДНП (ТРН?), ЛОК, ОДН, ЛІС, ПОЛ (ДЕР), РІД+ДЕК (ЧКУ).
- **52. Ванеса ряба — *Nymphalis polychloros* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-ФОН, ЕВР-ЛІС, ПОЛ (КУЩ, ДЕР), ДЕК+ШСЛ.
53. Ванеса чорно-руда — *Nymphalis xanthomelas* Esp. ПСМ, ЛОК, ОДН, ЛІС, МОН (ДЕР), РІД+ДЕК (ЧКУ).
54. Жалібниця — *Nymphalis antiopa* L. ПСМ, ЛОК, ОДН, ЛІС, ОЛГ (ДЕР), РІД+ДЕК (ЧКУ).
- **55. Павичеве око — *Inachis io* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- *56. Кропивниця — *Aglais urticae* L. ШИР, МОЗ-ЛОК, ЗВЧ, ЕВР, МОН (ТРА), ДЕК.
- **57. Адмірал — *Vanessa atalanta* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-ФОН, ЕВР-ЛІС, ПОЛ (ТРА), ДЕК+ШПК.
- **58. Сонцевик будяковий — *Cynathia cardui* L. ШИР, СУЦ, ФОН-МАС, СТП-ЕВР, ПОЛ (ТРА), ДЕК+ШПК.
- **59. Рябокрилка (весняна та літня) — *Araschnia levana* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, МОН (ТРА), ДЕК.
60. Рябець Матурна — *Euphydryas maturna* L. ПСМ-ПВД МОЗ, ЗВЧ-ФОН, ЛІС, ПОЛ (ТРА, ДЕР), ДЕК.
- **61. Рябець Цинксія — *Melitaea cinxia* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ-ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ДЕК.
- *62. Рябець Феба — *Melitaea phoebe* Den. et Schiff. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ДЕК.
- **63. Рябець червоний, Дидима — *Melitaea didyma* Esp. ШИР, СУЦ, ФОН (МАС), ЕВР, ПОЛ (ТРА), ДЕК.
- *64. *Melitaea trivia* Den. et Schiff. ШИР, СУЦ ФОН, СТП, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- *65. Рябець Бригомартида — *Melitaea britomartis* Assm. ДЛС, МОЗ, ФОН-МАС, ЛІС, ПОЛ (ТРА), ДЕК.
- **66. Мала перламутрівка — *Boloria dia* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- *67. Перламутрівка Евфросіна — *Clossiana euphrosyne* L. ШИР, МОЗ, ЗВЧ-ФОН, ЛІС-ЛУК, ОЛГ (ТРА).
68. Дафна — *Brentis daphne* Den. et Schiff. ПВД, ЛОК, ФОН, ЛУК-ЛІС, ПОЛ (ТРА, КУЩ), РІД+ДЕК (ЧСР).
- **69. Перламутрівка польова — *Argynnis lathonia* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР-СТП, ОЛГ (ТРА), ДЕК.

70. Адипа — *Argynnis adippe* Rott. ПСМ (ТРН?), ЛОК, ОДН, ЛУК-ЛІС, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).
- *71. Пандора — *Argynnis pandora* Den. et Schiff. ШИР, МОЗ, ОДН-ЗВЧ, ЛІС, ОЛГ (ТРА), РІД (ЧСР).
- **72. Перламутрівка велика лісова — *Argynnis raphia* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЛІС, ПОЛ (ТРА, КУЩ), ДЕК.
- Родина Синявці — *Lycaenidae***
- *73. Березова хвостатка — *Thecla betulae* L. ШИР, МОЗ, ФОН, ЛІС, ПОЛ (КУЩ, ДЕР), ДЕК.
- *74. Дубова хвостатка — *Quercusia quercus* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЛІС, МОН (ДЕР), ІНД.
75. Синявець ноголя — *Tomares nogeli* H.-S. ПРБ, ЛОК, ЗВЧ-ФОН, СТП, МОН (ТРА), РІД (ЧКУ).
- **76. Малинниця — *Callophrys rubi* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР (ЛІС), ПОЛ (КУЩ), ДЕК.
- **77. Тернова хвостатка — *Strymonidia spini* Den. et Schiff. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР (СТП), ІНД.
- *78. Хвостатка w-біле — *Strymonidia w-album* Knoch. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЛІС, ОЛГ (ДЕР), ІНД.
- **79. Сливово хвостатака — *Strymonidia pruni* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЛІС, ОЛГ (КУЩ, ДЕР), ІНД.
- *80. Акацієва хвостатка — *Nordmannia accaciae* F. ШИР, СУЦ, ФОН, СТП, ОЛГ (КУЩ), ІНД.
- *81. Падубниця — *Nordmannia ilicis* Esp. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЛІС, МОН (ДЕР), ІНД.
82. Синявець римнус — *Neolycaena rhyminus* Ev. ПСМ, ЛОК, ФОН, СТП, МОН (КУЩ), РІД (ЧКУ).
- **83. Плямистий червінець — *Lycaena phlaeas* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ДЕК.
- **84. Бурий червінець — *Heodes tityrus* Poda. ШИР, МОЗ, ФОН, ЛІС, ПОЛ (ТРА), ІНД.
85. Фіолетовий червінець — *Heodes alciphron* Rott. ПСМ, ЛОК, ЗВЧ, ЛУК-БОЛ, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК(ЧСР).
86. Терзамон — *Thersamonia thersamon* Esp. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЕВР, ПОЛ (ТРА, КУЩ), ДЕК.
- **87. Непарний червінець — *Thersamonia dispar rutila* Wernb. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЕВР (ЛУК-БОЛ), ПОЛ (ТРА), ДЕК.
88. Гороховий синявець — *Lampides boeticus* L. ДНП (ТРН), ЛОК, ОДН, СТП-ЛУК, ОЛГ (ТРА), РІД (ЧСР).
- *89. Аргіад — *Everes argiades* Pall. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, ЛУК, ПОЛ (ТРА), ІНД.
- *90. *Everes decolorata* Stgr. ШИР, МОЗ, ЗВЧ, ЛУК-ЛІС, ПОЛ (ТРА), ІНД.
- **91. *Everes alcetas* Hoffm. ШИР, СУЦ, ФОН, ЛУК-ЕВР, ПОЛ (ТРА), ІНД.
92. (Карликовий синявець — *Cupido minima* Fuessly). ПСМ, ЛОК, РІД-ЗВЧ, ЛУК-ЛІС, ПОЛ (ТРА), ІНД.
- **93. *Cupido osiris* Meig. ШИР, МОЗ, ЗВЧ, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ІНД.
- **94. Жостеровий, або весняний синявець — *Celastrina argiolus* L. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР (ЛІС), ПОЛ (ТРА, КУЩ), ДЕК.
95. *Pseudophilotes vicrama* Moore. ШИР, МОЗ, РІД-ЗВЧ, СТП, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
96. *Pseudophilotes bavius* Ev. ЗПР, ДОК, ОДН, СТП, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).
- *97. Оріон — *Scolitantides orion* Pall. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, СТП-ЛІС, МОН (ТРА), ДЕК.
- **98. *Glaucopsyche alexis* Poda. ШИР, СУЦ, ФОН, ЕВР, ПОЛ (ТРА, КУЩ), ДЕК.
- *99. Аріон — *Maculinea arion* L. ШИР, СУЦ, ЗВЧ, СТП-ЛУК, МОН (ТРА), ДЕК.
100. *Maculinea teleius* Brgstr. ПРС, ЛОК, РІД, ЛУК, ОЛГ (ТРА), РІД (ЧСР).
- **101. Аргус — *Plebejus argus* L. ШИР, СУЦ, ФОН-МАС, ЕВР, ПОЛ (ТРА), ІНД.
- **102. *Plebejus argyrognomon* Brgstr. ШИР, СУЦ, ФОН, ЛУК-ЕВР, ПОЛ (ТРА, КУЩ), ДЕК.
103. *Plebejus pylaon* F. d. W. ДНП-(ЛВБ), ЛОК, РІД, СТП, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧСР).
104. Ікар — *Polyjmantus icarus* Rott. ШИР, СУЦ, МАС-ФОН, ЕВР, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- *105. Сріблястий синявець — *Lysandra coridon* Poda. ШИР, МОЗ, ЗВЧ-ФОН, СТП, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
- **106. Конюшиний синявець — *Lysandra bellargus* Rott. ШИР, СУЦ, ФОН, СТП-ЕВР, ОЛГ (ТРА), ДЕК.
107. (Терсит — *Lysandra thersites* Cant.). ЛВБ, ЛОК, ОДН, ЛУК, ОЛГ (ТРА), РІД+ДЕК.
- *108. Мелеагр — *Meleageria daphnis* Den. et Schiff. ШИР, МОЗ, ЗВЧ-МАС, ЛІС (ЕВР), ПОЛ (ТРА), РІД+ДЕК (ЧКУ).
109. Евмедон — *Eumedonia eumedon* Esp. ЛВБ, ЛОК, РІД-ЗВЧ, БОЛ-ЛУК, МОН (ТРА), РІД (ЧСР).
- *110. *Aricia agestis* Den. et Schiff. ШИР, МОЗ, РІД-ЗВЧ, СТП-ЛУК, МОН (ТРА), ІНД.
111. (Бурий синявець — *Aricia artaxerxes allous* Gey.). ЛВБ, ЛОК, РІД, ЛУК-БОЛ, МОН (ТРА), РІД.
112. (*Cyaniris semiargus* Rott.). ПРО, ЛОК, ОДН, ЛІС-ЛУК, ПОЛ (ТРА), РІД(ЧСР).

Видовий склад денних метеликів заповідника (47 видів, 42 % від фауни регіону) порівняно бідний та банальний. Наприклад, у Присамар'ї зустрічаються біля сіл Євещько-Миколаївка — Василівна 92 (82,1 %), Кочережки — Булахівка — 85 (75,9 %); у балках місцевостей Дніпропетровського аеропорту (Правобережжя Дніпра) — 77 (68,7 %); в Урочищі "Парне" (балка з заболоченими, лучними, степовими ділянками та байрачним лісом поблизу с. Вишневецьке) — 79 (70,5 %); у місцевості с. Хорошево (байрачний ліс та степова балка) — 76 (67,9 %); 20 років тому у Дніпропетровському ботанічному саду — 41 вид (36,6 % від фауни регіону).

Широкопоширені види займають у регіональній фауні 66,7, а в фауні заповідника — 97,9 % складу. З видів 2-го видання Червоної книги України та Червоного списку регіону у заповіднику зустрічаються відповідно 2 і нуль, у Присамар'ї (біля сіл Василівка та інших) — 9 і 12, в місцевос-

тях Дніпропетровського аеропорту — 4 і 4. Враховуючи всі обставини, сучасний стан фауни денних метеликів заповідника є незадовільним. Для його поліпшення можливо рекомендувати насамперед вселення з різних районів регіону необхідних для повноти складу фауни особливо цінних та декоративних видів.

ГУБОНОГІ БАГАТОНІЖКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ “СИНЕВИР”

О.В. Кос'яненко

Канівський природний заповідник

Національний природний парк (НПП) “Сине-вир” організовано в 1989 р. на площі 40 400 га. Він розташований у північно-східній частині Міжгірського району Закарпатської області. Протяжність парку з півночі на південь — 30 км, а ширина зі сходу на захід — до 20 км.

Природні умови парку є типовими для Горган. Ця місцевість у межах Вододільно-Верховинської геоморфологічної області уособлює переважно два характерних ландшафти: низькогірні флішеві крутосхилі хребти з бурими гірсько-лісовими та дерново-буроземними щаблюватими ґрунтами, а також середньогірські давньольодовикові флішеві крутосхилі хребти з полонинами, бурими гірсько-лісовими щаблюватими та гірсько-торф'яно-буроземними ґрунтами. Найвищими вершинами тут є Стримба (1719 м н. р. м) та Негровець (1707 м). Клімат на території парку закономірно змінюється від помірно-вологого в долинах до холодно-вологого у високогір'ї. Середня температура липня — близько +13°C, січня — -4-6°C. Атмосферні опади значні. Середньорічна кількість опадів сягає 1310 мм (Заповідники і національні..., 1999).

Губоногі багатоніжки на території НПП “Сине-вир” до цього часу не вивчалися, тому літературні дані щодо фауни хілопод досліджуваної території відсутні.

Матеріал для даного повідомлення збирався в серпні 1998 р. на території Квасовецького, Колочавського, Острицького, Синполянського, Синевирського і Чорноріцького лісництв НПП “Сине-вир”.

Багатоніжок збирали вручну в підстилці, пнях, під корою і в стовбурах повалених дерев, під камінням, в ґрунті. Ґрунтові проби розбирали вручну пошарово: підстилка, 0-5, 5-30 см за загальноприйнятою методикою (Бызова, Гиляров, Дунгер и др., 1987). Зібраних тварин фіксували в пробірках з 70 % етиловим спиртом. Всього зібрано і визначено 715 екз. хілопод.

В тексті використані такі скорочення: f — самиця, m — самець, зірочкою (*) позначені нові для України види.

Ряд *Lithobiomorpha* Родина *Lithobiidae*

Lithobius forficatus Linné, 1758. Голарктичний вид (Залеская, 1978). В Українських Карпатах зустрічається від передгір'я до альпійського поясу. В парку звичайний вид. Дорослі і ювенільні особини відмічені в усіх біотопах парку в підстилці, ґрунті, під корою та в деревині пнів і мертвих дерев. В підстилці середньовікової бучини чисельність становила 0,5 екз./м².

Lithobius mutabilis L. Koch, 1862. Південно-східноєвропейський (Zalenskaya, Golovatch,

Таблиця 1
Розподіл хілопод по лісництвах НПП “Сине-вир”

Назва виду	Лісництва*					
	1	2	3	4	5	6
<i>L. forficatus</i>	+	+	+	+	+	+
<i>L. mutabilis</i>	+	+	+	+	+	-
<i>L. muticus</i>	+	+	+	+	+	-
<i>L. silvovagus</i>	+	+	+	+	+	+
<i>L. piceus</i>	+	+	+	+	+	-
<i>L. latro</i>	+	+	-	+	-	-
<i>L. validus</i>	+	-	-	+	-	-
<i>L. lucifugus</i>	-	-	+	+	+	-
<i>L. erythrocephalus schulleri</i>	+	+	+	+	+	-
<i>L. cyrtopus</i>	+	+	+	+	+	+
<i>L. tenebrosus</i>	-	+	-	+	+	-
<i>L. (D.) domogledicus</i>	+	+	+	+	-	-
<i>M. dubosqui</i>	+	+	+	+	+	-
<i>M. aeruginosus</i>	+	-	-	-	-	-
<i>M. sseliwanoffi</i>	-	+	-	+	-	-
<i>H. anodus</i>	-	-	-	+	-	-
<i>S. transsilvanica</i>	-	+	-	-	-	-
<i>S. acuminata</i>	+	+	+	+	+	+
<i>S. pusillus perkeo</i>	-	-	+	-	-	-
<i>S. crassipes</i>	+	+	+	+	+	-
<i>G. insculptus</i>	+	+	+	+	+	+
<i>D. carniolensis</i>	+	+	-	-	+	-
<i>C. parisi</i>	+	+	+	+	+	+

* Умовні позначення: 1 - Квасовецьке лісництво, 2 - Колочавське, 3 - Синполянське, 4 - Чорноріцьке, 5 - Острицьке, 6 - Синевирське.